24. 2. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - III. část

V třetí části svého příspěvku se chci věnovat několika dalším institutům trestního práva procesního, které byli předmětnou novelou zásadně pozměněny. V tomto směru patří prvenství především možnosti neodůvodňovat rozhodnutí za zákonem splněných podmínek, ale i otázka čtení úředních záznamů, případně změny ve zkráceném řízení.

Příkaz k prohlídce jiných prostor a pozemků § 83a tr. řádu

Zákonodárce v tomto ustanovení upravil nesoulad, který vznikl po rozhodnutí Ústavního soudu Pl. ÚS 3/09 ze dne 8.6.2010 vyhlášený pod č. 219/2010 Sb.[1], kterým Ústavní soud zrušil část ustanovení § 83a odst. 1 tr. řádu, podle níž mohl vydat příkaz k prohlídce jiných prostor a pozemků v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. S ohledem na tuto skutečnost pak došlo k sjednocení prohlídky jiných prostor a pozemků s domovní prohlídkou dle § 83 tr. řádu[2]. Což se ve znění zákona projevuje tím, že zákonodárce vypustil v prvním odstavci určení orgánu příslušného k vydání příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků a nahrazuje tento výčet konstatováním, že na nařízení a provedení prohlídky jiných prostor a pozemků se obdobně užije § 83 odst. 1 a 2 tr. řádu. Tedy ustanovení týkající se domovní prohlídky, kdy nařídit domovní prohlídku je oprávněn toliko předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Tímto oprávněním disponoval státní zástupce v důsledku novely, která reagovala na výše uvedený nález Ústavního soudu, toto oprávnění přešlo toliko na předsedu senátu. Současné znění tedy v tomto směru pouze doplnilo oprávnění soudce v přípravném řízení k tomuto úkonu a to toliko na návrh státního zástupce, který je odpovědný za přípravné řízení. Ustanovení § 83a odst. 2 tr. řádu již neobsahuje určení orgánů, které prohlídku jiných prostor nebo pozemků provedou, kdy se taktéž vychází z příkazu k domovní prohlídce. Dle § 83 odst. 2 tr. řádu vykoná domovní prohlídku, a potažmo i prohlídku jiných prostor a pozemků, policejní orgán.

Trestní řád i nadále nechává zachovanou možnost provést prohlídku jiných prostor a pozemků bez příkazu předsedy senátu či soudce a to ve dvou odlišných případech. Předně jde o případ, kdy vydání příkazu nelze předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. Za těchto okolností provede policejní orgán prohlídku jiných prostor nebo pozemků a posléze je však povinen si bezodkladně, dodatečně vyžádat souhlas orgánu oprávněného k vydání příkazu, v přípravném řízení tak činí prostřednictvím státního zástupce. Je tedy zjevné, že na jednu stranu je operativní možnost provedení prohlídky jiných prostor a pozemků policejnímu orgánu zachována, na druhou stranu je i prohlídka provedená tímto způsobem podrobená soudnímu dohledu, kdy orgán oprávněné k vydání příkazu (předseda senátu a v přípravném řízení soudce) buď dodatečně souhlas k provedení předmětné prohlídky udělí, pak jsou důkazy takto zajištěné použitelné i v dalším řízení, nebo takový souhlas neudělí a poté nelze výsledek prohlídky použít v dalším řízení jako důkaz. Druhým případem kdy může policejní orgán provést prohlídku jiných prostor a pozemků je situace, kdy uživatel dotčených prostor nebo pozemků písemně prohlásí, že s prohlídkou souhlasí. Za situace, kdy souhlasí uživatel pozemku nebo prostor s tímto postupem, pak nedochází k rozporu tohoto oprávnění ponechané policejnímu orgánu s právem

na nedotknutelnost obydlí podle čl. 12 Listiny základních práv a svobod a k právu na soukromý život garantovaný v článku 8 odst. 1 Úmluvy. Pro možnost následného ověření postupu policejního orgánu je nutné, aby písemné prohlášení uživatele dotčených prostor nebo pozemků bylo předáno policejnímu orgánu, který jej může kdykoliv doložit. I v tomto případě však takové jednání policejního orgánu podléhá dohledu, kdy o tomto postupu musí bezodkladně vyrozumět předsedu senátu oprávněného k vydání příkazu a v přípravném řízení státního zástupce. Takto provedená prohlídka jiných prostor však již nijak nepřezkoumává. Oba výše popsané případy se odlišují od možností, které policejní orgány mají (nebo spíše nemají) v případně domovní prohlídky. Nicméně s ohledem na to, že pojem *„jiné prostory a pozemky“* je velmi široký a překračuje oblast ochrany soukromí, kterou se zabýval Ústavní soud ve svém nálezu, je třeba zachovat určité odlišnosti, jež v některých případech vyvstávají u tohoto typu prostor oproti klasické domovní prohlídce.

Odůvodňování rozhodnutí v trestním řízení

Jednou ze stěžejních změn novely je taktéž rozšíření možnosti neodůvodňovat soudní rozhodnutí. Zákonodárce jednoznačně prezentuje důvod provedené změny tím, že odůvodňování některých rozhodnutí je nadbytečné, zvyšuje zátěž pro soudce a je tak i zdrojem průtahů v soudním řízení. Návrhem proto dochází k rozšíření okruhu případů, ve kterých není zapotřebí vypracovávat *„plné“* znění odůvodnění nebo jej není třeba vypracovávat vůbec. [3] S tímto postupem nelze než souhlasit, nicméně jako i další změny má však i tato úskalí, které efekt tohoto ustanovení částečně omezují.

Dle právní úpravy platné do 1.1.2012 bylo možné vyhotovit tzv. *zkrácený* rozsudek nebo usnesení, tedy rozsudek nebo usnesení, které postrádalo odůvodnění v několika případech. Pokud jde o rozsudek, pak tento nebylo nutné odůvodňovat a to pouze v případě řízení před samosoudcem, jestliže se po vyhlášení rozsudku státní zástupce i obviněný vzdali odvolání nebo prohlášení o tom, že se vzdávají odvolání, učinili ve lhůtě, kterou jim samosoudce stanovil dle § 314d odst. 3 tr. řádu.

Pokud jde o usnesení pak nebylo nutné odůvodňovat usnesení dle § 134 odst. 3 tr. řádu, podle něhož může soud prvního stupně ve vykonávacím řízení vyhotovit zjednodušené usnesení neobsahující odůvodnění, jestliže se po jeho vyhlášení ve veřejném zasedání obviněný nebo jiná oprávněná osoba a státní zástupce vzdali práva stížnosti.

Pokud jde o rozsudek, došlo k výraznému posunu, kdy bylo zcela vypuštěno bez náhrady ust. § 314d odst. 3 tr. řádu a nově bylo vloženo do ust. § 129 odst. 2 tr. řádu, ze kterého vyplývá několik skutečností. Předně je nutné konstatovat, že pokud zákonodárce umístil ustanovení umožňující rozsudek neodůvodňovat do obecných ustanovení vztahující se na všechny rozsudky, prolomil tím dosavadní omezení, spočívající v tom, že rozsudek nemusel být odůvodněn toliko v samosoudcovských věcech (§ 314d odst. 3 tr. řádu), tedy ve věcech typově menší společenské škodlivosti, jehož horní hranice zákonné trestní sazby nepřesáhla 5 let. V současné době je tedy možné, pokud budou splněny další podmínky, aby taktéž senátní rozhodnutí odůvodnění nemělo. Novela vychází z myšlenky, že pokud se státní zástupce a obžalovaný spokojili s ústním odůvodněním rozsudku přímo v jednací síni a tak se vzdali i možnosti v klidu si rozhodnutí promyslet a rozhodnout se, zda podají opravný prostředek až po přečtení odůvodnění v písemné podobě, ztrácí písemné odůvodňování rozsudku na svém významu.[4]

V tomto směru lze shledat v novele trestního řádu bezesporu přínos pro zrychlení a zjednodušení soudního řízení. Nicméně dobrý záměr komplikuje zákonodárce dalšími omezeními. Předně požaduje za situace, kdy se státní zástupce a obžalovaný vzdají práva na podání opravného prostředku[5], aby navíc ještě prohlásili, že netrvají na vyhotovení odůvodnění. Tato vsuvka mi přijde nadbytečná. Doposud postačilo, pokud došlo k vzdání se práva na odvolání a prohlášení o vyhotovování odůvodnění požadováno nebylo, a přesto jednoznačně vyplývala, že rozsudek odůvodněn nebude. Pokud zákonodárce opírá svou argumentaci o důvod, že by odůvodnění mohlo mít pro strany určitý

význam, pak by mne zajímalo jaký. To zákonodárce opomněl uvést. Toto ustanovení zároveň je v rozporu s avizovanou tezí, že písemné odůvodňování rozsudku ztrácí na svém významu, pokud se obžalovaný a státní zástupce vzdají práva odvolání (tedy promyšlení si celé záležitosti) již v jednací síni. Další omezení spočívající ve větším uplatnění rozsudku, které nebudou odůvodněny, spočívá v tom, že mají-li právo podat odvolání i poškození nebo zúčastněné osoby a nevzdali-li se tohoto práva, je rovněž třeba odůvodnit ty výroky, proti kterým mohou podat odvolání. Z praxe mohu jednoznačně konstatovat, že v 95% případů se poškození zúčastní toliko prvního hlavního líčení, kde se připojí se svým nárokem na náhradu škody, poté přijdou, pokud jsou ještě vyslýchání (a tedy i předvolání) v procesním postavení svědka. Jen v mizivém procentu případu poškození zůstávají v jednací síni až do vyhlášení rozsudku, z toho vyplývá, že pokud bude ve věci rozhodováno o návrhu na náhradu škody s 95% jistotou bude nutné rozsudek odůvodnit. Což vede k závěru, že záměr zákonodárce proveden tímto způsobem ztrácí svá pozitiva a naopak práce soudcům ještě přibude. Jistou možností jak alespoň něco získat z takto novelizovaného ustanovení je vyhodnotit, jakým způsobem a které výroky odůvodnit v rozsudku, pokud se práva na odvolání vzdá státní zástupce a obžalovaný, a tento prohlásí, že si nepřeje, aby v jeho prospěch podaly odvolání jiné oprávněné osoby. Tedy situace, kdy může podat odvolání poškozený a v minimech případů se bude jednat o zúčastněné osoby. Odvolání pokud jde o osobu poškozeného může tato podat dle § 246 odst. 1 písm. d) tr. řádu[6] toliko v případě, kdy uplatnil nárok na náhradu škody, pro nesprávnost výroku o náhradě škody, případně proto, že takový výrok učiněn nebyl. Pokud tedy soud toliko odůvodní, proč o náhradě škody rozhodl či nikoliv, případně proč přiznal nárok na náhradu škody jen v menší výměře, pak by tato forma odůvodnění nemusela být příliš obsáhlá a novelizace by mohla alespoň nějaké zisky přinést. Nicméně jsem již zaslechl i mezi právnickou veřejností, že nejde oddělit výrok o náhradě škody od výroku o vině obžalovaného. Pokud bychom přijali tuto tezí jako východisko, pak by se jakýkoliv avizovaný efekt novely změnil naopak v další přítěž pro soudní rozhodnutí. Zůstávám však optimistou a věřím, že mnou preferována forma odůvodnění odvolání v případě, kdy se poškozený nevzdá práva odvolání, bude obecně přijata, byť ve složitějších případech, kde bude více obžalovaných, budou odpovídat za škodu nikoli společně a nerozdílně, ale jiným způsobem, pak se bude nutné pravděpodobně vypořádat i s dalšími skutečnostmi. Na druhou stranu novela tímto krokem posílila práva poškozených, kdy doposud pokud se nezúčastňovali hlavních líčení a obžalovaný i státní zástupce se vzdali práva odvolání, neměli poškození, jak zjistit proč soud o jejich nároku nerozhodl nebo proč rozhodl v jiné výměře. Nicméně ani za předcházející právní úpravy nic poškozenému nebránilo zúčastnit se vyhlášení rozhodnutí, kdy i v případě tzv. „*zkráceného rozsudku*“ soudce ústně taktéž výrok o náhradě škody odůvodnil. Tudíž první pocity z dané úpravy jsou minimálně značně rozporné.

Naopak, pokud jde o usnesení, zea fakticky výše uvedená omezení nenastupují. Předně shodně jako v případě rozsudku došlo k rozšíření možností usnesení neodůvodnit. Nejdůležitější změna spočívá v tom, že do 1.1.2012 nebylo nutné odůvodňovat jen usnesení dle § 134 odst. 3 tr. řádu, za splnění dalších podmínek toliko ve vykonávacím řízení, bez ohledu na skutečnost zda se jednalo o rozhodování senátní či nikoliv. Na ostatní části trestního řízení však ustanovení § 134 odst. 3 tr. řádu nedopadalo. V aplikační praxi převládal názor, že podle tehdejší právní úpravy nebylo možné v případě usnesení, kterým ve veřejném zasedání či hlavním líčení rozhodl samosoudce ve věci samé (např. schválení narovnání, podmíněné zastavení trestního stíhání, zastavení trestního stíhání, postoupení věci apod.), možné použít analogicky ustanovení o zjednodušeném rozsudku uvedeném v § 314d odst. 3 tr. řádu, protože trestní řád výslovně upravuje zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění (§ 134 odst. 3 tr. řádu.), jen pro vykonávací řízení a tudíž nepočítá s možností vyhotovovat takové zjednodušené usnesení i v jiných případech. Díky této skutečnosti pak ve stávající právní úpravě může mít závažnější a slavnostnější forma rozhodnutí (rozsudek) v samosoudcovských věcech méně náležitostí, než rozhodnutí o méně závažných záležitostech činěné formou usnesení. Je sice všeobecně uznáváno, že při aplikaci norem trestního práva procesního je zásadně analogie přípustná, přesto se analogie § 314d odst. 3 tr. řádu o zjednodušeném rozsudku nepřipouští.[7] Zákonodárce tedy ustanovení § 134 odst. 3 tr. řádu zcela zrušil, kdy jej nahradil

novým ustanovením § 136 odst. 3 tr. řádu. Toto ustanovení je koncipováno obdobně jako rozsudků (§ 129 odst. 2 tr. řádu) s drobnými odchylkami. Stěžejní je skutečnost, že pokud po vyhlášení usnesení nebo ve lhůtě stanovené orgánem činným v trestním řízení po vyhlášení usnesení osoby oprávněné podat stížnost podle § 142 odst. 1 vzdaly stížnosti a prohlásily, že netrvají na písemném odůvodnění, může orgán činný v trestním řízení vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění, a to nejen v případě výkonu rozhodnutí, ale ve všech případech dle trestního řádu bez omezení. V případě usnesení zákonodárce dokonce ponechal u usnesení ve vykonávacím řízení zavedenou praxi, kdy tak může soud prvního stupně neodůvodnit usnesení tehdy, není-li proti takovému usnesení přípustná stížnost. Současně ust. § 136 odst. 2 tr. řádu přejímá obdobně jako u rozsudků, že mají-li právo podat stížnost ve prospěch obviněného další osoby, lze zjednodušené usnesení vyhotovit pouze v případě, že obviněný prohlásí, že si nepřeje, aby tyto osoby stížnost v jeho prospěch podaly; pokud tak tyto osoby mohou učinit i proti jeho vůli, musí se stížnosti vzdát.

Použití úředního záznamu jako důkazu

Velmi pozitivně vítám nepatrnou změnu co do rozsahu upravených ustanovení, nicméně ustanovení, které mohou mít vliv na efektivitu a rychlost trestního řízení a především odpovědnosti osob za svá vyjádření. Orgány činné v trestním řízení, ale i část právní praxe, již dlouhodobě volají po využití úředních záznamů (dle § 158 odst. 3, 5 tr. řádu) v trestním řízení. Osoby vypovídající na tyto záznamy jsou policejním orgánem řádně poučeny v rozsahu obdobném poučení svědka s obdobnými důsledky. Je proti logice nepoužít takový úřední záznam jako důkaz, nebo alespoň nemít možnost výpověď svědka u hlavního líčení s dřívějším tvrzením z úředního záznamu konfrontovat. Jsem si vědom i argumentů odpůrců této možnosti použití či předestření těchto úředních záznamů, nicméně jsem uvítal snahu zákonodárce, tento podivný pohled na úřední záznamy změnit. Ovšem i zde jako i v předcházejících institutech se objevuje nějaké to *„ale“*. Možnost využití úředních záznamů se do trestního řádu dostala se zavedením zjednodušeného řízení dle § 314b tr. řádu, které navazovalo na zkrácené přípravné řízení. Nicméně v této době bylo využití čtení úředních záznamů omezeno na trestné činy, jejichž horní hranice nepřevyšovala 3 roky[8] a splnění dalších zákonných podmínek.[9] Jednalo se tedy především a společensky nejméně škodlivé jednání. V tom případě dle § 314d odst. 2 tr. řádu může soud se souhlasem státního zástupce a obviněného přečíst i úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů (§ 158 odst. 3 a 5 tr. řádu). Tento princip se rozhodl zákonodárce rozšířit, kdy jednak ponechal nezměněné ustanovení § 314d odst. 2 tr. řádu, a využití tohoto typu řízení rozšířil pro zvýšení horní hranice zákonné trestní sazby, kdy se může konat za splnění dalších podmínek zkrácené řízení, a současně v ust. § 158 odst. 5 tr. řádu zakotvil, že úřední záznam lze v řízení před soudem užít jako důkaz pouze za podmínek stanovených tímto zákonem. Podmínky, za nichž lze úřední záznam použít, jako důkaz, poté konkretizuje ust. § 211 odst. 6 tr. řádu, kdy jde o nové ustanovení, ze kterého vyplývá, že se souhlasem státního zástupce a obžalovaného lze v hlavním líčení číst i úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů (§ 158 odst. 3 a 5 tr. řádu). Došlo tedy toliko k rozšíření možnosti čtení úředních záznamů, původně umožněných toliko v ustanovení § 314d odst. 2 tr. řádu a to za stejných podmínek. Je to jistě krok správným směrem, nicméně i nadále je v případě využití tohoto postupu omezení spočívající v osobní účasti obviněného u hlavního líčení (shodně § 314d odst. 2 tr. řádu). Orgány činné v trestním řízení by jistě uvítali obdobné ustanovení, jako platí v případě čtení protokolů o výslechu svědka dle § 211 odst. 1 tr. řádu[10], kdy je umožněno číst tento výslech i v případě, že se obžalovaný, který byl k hlavnímu líčení řádně předvolán, bez omluvy nedostaví, nebo se bez vážného důvodu z jednací síně vzdálí, souhlas obžalovaného s přečtením takového protokolu o výslechu svědka není třeba a postačí souhlas státního zástupce. Práva obviněného jsou zajištěna tím, že takový postup bude možný jen s jeho souhlasem, tedy v podstatě v případech, kdy k obsahu záznamů nemá výhrady. I takové úřední záznamy budou v hlavním líčení využitelné jako důkaz, přičemž musí být dodrženo omezení, že takový úřední záznam nesmí mít určující význam pro odsouzení, což vyplývá z judikatury Evropského soudu pro lidská práva v návaznosti na čl. 6 odst. 3 Úmluvy o

ochraně lidských práv a základních svobod (došlo-li by k odsouzení pachatele pouze nebo přinejmenším v rozhodujícím rozsahu na základě takového důkazu, ESLP by nemusel navzdory tomu, že obžalovaný vyslovil se čtením záznamu souhlas, považovat takový postup za postup v intencích spravedlivého procesu).

Zkrácené přípravné řízení

Předně je nutné konstatovat, že institut zkráceného řízení se poměrně dobře osvědčil a nepochybně přispěl ke zkrácení trestního řízení v tzv. bagatelních věcech. Zkrácené přípravné řízení je řízení o typově nejméně závažných trestných činech, přičemž jeho podstatou je rychlé a neformální objasnění skutku, ve kterém je spatřován trestný čin, zjištění osoby důvodně podezřelé z jeho spáchání a vyhledání důkazů. Zkrácené přípravné řízení se koná pouze za podmínek, že lze očekávat, že toto řízení bude v krátké době ukončeno a podezřelý bude postaven před soud. Za splnění dalších podmínek dle ust. § 179a tr. řádu[11] poté byla stanovená hranice pro zkrácené přípravné řízení. Do 1.1.2012 na trestné činy, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky. Takto stanovená hranice však již nevyhovovala současnému pojetí trestního řízení a proto od 1.1.2012 byla hranice zvýšena horní hranice na pět let. Nejprve je nutné poukázat na z.č. 40/2009 Sb., který jednoznačně zvedl hranice zákonné trestní sazby u většiny trestných činů, což oprávněně vedlo k závěru, že klesl počet věcí projednávaných ve zkráceném přípravném řízení. Další důvody pro změnu předmětné hranice spočívali v nevázání na vymezení trestných činů, u kterých se koná řízení před samosoudcem (trestné činy s horní hranicí do 5 let), a na vymezení přečinů v § 14 odst. 2 trestního zákoníku[12].

Novelizací došlo k vypuštění třetí věty v ust. § 179b odst. 2) tr. řádu a to s ohledem na skutečnost, že úprava nutné obhajoby je řešena v souhrnném ustanovení § 36 tr. řádu, kde jsou z důvodu přehlednosti vymezeny všechny důvody zakládající nutnou obhajobu. Těmito důvody jsem se zabýval v první části tohoto článku.

Poslední změnu u zkráceného řízení jsou změny u podmíněného odložení podání návrhu na potrestání dle § 179g a § 179h tr. řádu. Bylo opakovaně poukazováno na jistou disproporci v úpravě postupů podle ustanovení § 179g tr. řádu a ustanovení § 307 tr. řádu, a to pokud jde o vymezení podmínek aplikace odklonů ve vztahu k institutu náhrady škody. Ustanovení § 179g tr. řádu totiž předpokládal jako jediný postup, úplné uhrazení způsobené škody podezřelým, zatímco ustanovení § 307 odst. 1 písm. b) tr. ř. připouští, též možnost uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o její náhradě, resp. učinění jiných potřebných opatření k její náhradě. Proto došlo k nápravě, která sjednocuje podmínky náhrady škody u obou odklonů tak, že podmínky stanovené v § 307 tr. řádu budou aplikovatelné i ve zkráceném přípravném řízení a to doplněním ust. § 179g odst. 1 písm. b) tr. řádu upravením podmínky, která nyní zní: „*nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, nebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě, nebo vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem*.“ K dalším změna související s tímto ustanovením je prodloužení zkušební doby dle § 179g odst. 2 tr. řádu na dobu od šesti měsíců do dvou let. Obdobně jako v případě podmíněného zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 3 tr. řádu[13]) pak zákon v § 179g odst. 3 tr. řádu stanoví, že podezřelému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody, se v rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil. § 179h odst. 1 tr. řádu pak jen navazuje na uloženou povinnost k náhradě škody ve zkušební době dle § 179g odst. 3 tr. řádu a to v případě rozhodování o osvědčení podezřelého, u kterého došlo k podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání, kdy umožňuje osvědčení toliko za situace kdy splní povinnost nahradit způsobenou škodu.

Zrušení možnosti odložit nebo přerušit výkon trestu ministrem spravedlnosti při podání stížnosti pro porušení zákona

V předmětném ustanovení §§ 266 odst. 7 tr. řádu a 275 odst. 4 tr. řádu se ministrovi spravedlnosti odnímá pravomoc rozhodnout o odložení nebo přerušení výkonu rozhodnutí[14], jež napadá stížností pro porušení zákona, kdy toto oprávnění nově získává Nejvyšší soud. Ministru spravedlnosti zůstává toliko právo navrhnout takovýto postup Nejvyššímu soudu spolu s podáním stížnosti pro porušení zákona ve prospěch obviněného. Nejvyšší soud o takovém návrhu ministra spravedlnosti rozhodne usnesením nejpozději do čtrnácti dnů po obdržení spisu. K této změně vedlo pojímání oprávnění ministra spravedlnosti v této věci jako nesystémového, neboť u žádného jiného mimořádného opravného prostředku v trestním řízení nemá ten, kdo takový prostředek podává, možnost sám jakkoli zasáhnout do pravomocného rozhodnutí soudu[15]. Tímto oprávněním disponoval toliko ministr spravedlnosti jako zástupce výkonné moci ve státě, což nebylo zcela v souladu s principem, že o právních otázkách souvisejících s ústavně garantovanými právy a svobodami, bude rozhodovat pouze nezávislý a nestranný soud. Proto zákonodárce tuto možnost ministru spravedlnosti odejmul, kdy aby nedošlo ke zkrácení práv obviněných, svěřil tuto možnosti Nejvyššímu soudu.

Rozhodnutí o promlčení výkonu trestu

Zákonodárce v tomto případě reagoval na nejednotnost soudní praxe, kdy v případě promlčení výkonu trestu podle § 94 tr. zákoníku někteří soudci rozhodovali usnesením, jiní toliko úředním záznamem kde konstatují, že promlčení nastalo ze zákona. Rozhodnutí toliko úředním záznamem však znamenalo, že proti takovému rozhodnutí není možné podat opravný prostředek, tedy stížnost. V tomto směru je nutné připustit, že s ohledem na poměrně zásadní důsledky, zánik trestu, se jeví být žádoucí, aby soud rozhodoval usnesením, proti kterému může podat státní zástupce stížnost s odkladným účinkem. Předmětná změně povede k ujednocení postupu soudů v této problematice, jakož i posílení právní jistoty v této věci.

Mgr. Roman Vicherek,
soudce Okresního soudu v Ostravě

---

[1] Podle Ústavního soudu je proto nezbytné, aby o vydání příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků rozhodoval nezávislý a nestranný orgán. Za takový podle něj nelze považovat státního zástupce, a tím méně policejní orgán. Nelze totiž opomíjet skutečnost, že státní zástupci plní v kontradiktorním řízení funkce orgánu veřejné žaloby a jsou zákonem, jakož i slibem osobně zavázáni k ochraně veřejného zájmu (§ 18 odst. 3 zákona o státním zastupitelství). V přípravném řízení, kde mají zcela dominantní postavení, jsou společně s policejním orgánem povinni organizovat svou činnost tak, aby účinně přispívali k včasnosti a důvodnosti trestního stíhání.
[2] 1) Nařídit domovní prohlídku je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. V neodkladných případech tak může namísto příslušného předsedy senátu nebo soudce (§ 18) učinit předseda senátu nebo soudce, v jehož obvodu má být prohlídka vykonána. Příkaz k domovní prohlídce musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. Doručí se osobě, u níž se prohlídka koná, při prohlídce, a není-li to možné, nejpozději do 24 hodin po odpadnutí překážky, která brání doručení.

2) Na příkaz předsedy senátu nebo soudce vykoná domovní prohlídku policejní orgán.
[3] Důvodová zpráva k zákonu č. 335/2011 , přístupná na www.psp.cz
[4] Důvodová zpráva k zákonu č. 335/2011 , přístupná na www.psp.cz
[5] Obžalovaný navíc prohlásí, že si nepřeje, aby v jeho prospěch podali odvolání jiní oprávněné osoby.
[6] (1) Rozsudek může odvoláním napadnout
a) státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku,
b) obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká,
c) zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku o zabrání věci,
d) poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, pro nesprávnost výroku o náhradě škody.
(2) Osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku může jej napadat také proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí.
[7] Důvodová zpráva k zákonu č. 335/2011 , přístupná na www.psp.cz
[8] Od 1.1.2012 zákonodárce možnosti zkráceného přípravného řízení rozšířil a to tím, že novelizoval § 179a odst. 1 tr. řádu a stanovil horní hranici trestní sazby na 5 let.
[9] Podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 postavit před soud.
[10] Místo výslechu svědka lze v hlavním líčení číst protokol o jeho výpovědi, jestliže soud nepokládá osobní výslech za nutný a státní zástupce i obžalovaný s tím souhlasí. Jestliže se obžalovaný, který byl k hlavnímu líčení řádně předvolán, bez omluvy nedostaví, nebo se bez vážného důvodu z jednací síně vzdálí, souhlas obžalovaného s přečtením takového protokolu o výslechu svědka není třeba a postačí souhlas státního zástupce. Na tyto skutečnosti musí být obviněný v předvolání upozorněn.
[11] a) podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo
b) v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 postavit před soud.
[12] Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.
[13] Obviněnému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody, se v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil.
[14] Tímto oprávněním ministr spravedlnosti disponoval do 1.1.2012 a to dle § 275 odst. 4 tr. řádu, dle kterého Ministr spravedlnosti může odložit nebo přerušit výkon rozhodnutí, proti němuž podal stížnost pro porušení zákona, až do rozhodnutí o této stížnosti. Po podání stížnosti pro porušení zákona tak může učinit i nejvyšší soud.
[15] Toto oprávnění má ještě prezident republiky v rámci udělení milosti. Tyto instituty však v žádném případě nelze srovnávat.

Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - I . část - k dispozici >>> zde.
Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - II. část - k dispozici >>> zde.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS
- Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob
- Nový zákon o zbraních a střelivu
- Dětský certifikát
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody ze zdravotních důvodů
- Trestněprávní odpovědnost členů zastupitelstva při nakládání s nepotřebným majetkem
- Kolize formalismu a ochrany obětí: nový přístup Ústavního soudu k domácímu násilí
- Podmínečné propuštění po novele trestního zákoníku
- Porušení zásady presumpce neviny orgány činnými v trestním řízení a náhrada škody za nezákonné trestní stíhání
- Trestné činy z nenávisti (hate crimes) ve světle novely trestních předpisů
- Primární viktimizace dětských obětí sexuální trestnou činností